

Végül *Baján* is volt tanfolyam a nemzeti kisebbségi a) és b) típusú német tannyelvű iskolák tanítói részére, melyen az anyanyelv-tanításának módszerével foglalkoztak.

Ezekon a tanfolyamokon mintegy hatszáz tanító vett részt, akik szünetjük és fizetésük egy részének feláldozásával siettek a kínálkozó alkalom felhasználásával tanulni, hogy hivatásukat tökéletesebben betöltsék.

A továbbképző tanfolyamok munkája különbözött a régi tanfolyamokétól, amennyiben nem egymástól elszigetelt óraadók tanítottak, hanem mindennap egy tárgykört vagy tételt dolgoztak fel. Reggel egyórás előadásban a tanfolyam vezetője foglalkozott valamely tárgy módszerével, kiemelve annak nehézségeit és hiányait, valamint követésre méltó jó példáit. Ezután mintatanítók bemutattak két-három tanítást az elméleti előadás erősítésére. Ezt követte délelőtt és délután a meghallgatott előadás és mintatanítások megbeszélése. A megbeszéléseken mindenki kérdést vehetett fel. A félénkek és szégyenlősek felbátorítására levelesláda is volt, melybe mindenki cédulára írva névtelenül is bedobhatta kérdését. E kérdésekkel kapcsolatban szóba került az iskolai élet minden vonatkozása. A tanfolyam összes előadói (csak ketten-hárman) minden előadáson jelen voltak és igyekeztek egységes képet adni a hallgatóságnak.

A tanfolyamokon felvetett kérdések nemcsak a módszertanra vonatkoztak, hanem a gyermekekkel, szülőkkel, állami és egyházi hatóságokkal való kapcsolatokra és a magánélet sok területére és gyakran a hivatás lényegének megvilágítására adtak alkalmat. Ezek a fejtegetések és a tanítók állandó együttléte és együttélése sokakat megfigyelésre is készítetett. Mindezek megbeszélése néha valóságos lélek- és lelkiismeretvizsgálathoz vezetett. A jövőben rendezendő tanfolyamok ily irányú elmélyítése komoly lelkigyakorlattá nemesedhetik, mely a hivatásteljesítés kellékeinek felújításával és a változott viszonyokhoz való alkalmazkodásával felemelő hatással járna az előadóra és a hallgatóra egyaránt.

Quint József.

IRODALOM.

Dr. Imre Sándor: A személyiség kérdése. Budapest, 1926. A *Kisdednevelés* kiadása. (N. 8-r., 16 lap.)

Az erkölcsi nevelés ügyében összehívott IV. nemzetközi kongresszus (Róma, 1926 szept. 28—október 2.) szervező bizottságának felszólítására készítette Imre Sándor a személyiség kérdéséről szóló értekezését. A szerző már sok előadásban és sok írásában foglalkozott a személyiség kérdésével, most röviden összefoglalja mindazt, ami nézete szerint a személyiség tartalmához tartozik. Hogy tisztán lássunk ebben a kérdésben, élesen elhatá-

rolja az egyéniség („az egyén alkotó vonásainak sajátos egysége“), a jellem („a fejlett egyéniségnek a cselekvés irányában nyilatkozó határozottsága“), és a személyiség („erkölcsi jellem, azaz teljesen kifejelett, határozott tudatos és nemes egyéniség“) fogalmait. Hangsúlyozza, hogy a személyiségnek („szociálissá vált egyén“), legfőbb tulajdonsága a törekvés. „Törekszik megvalósítani önmagát, betölteni megtalált helyét, szolgálni a felismert eszményt.“ A személyiségnek van meggyőződése, önismerete, uralkodik önmagán stb. Benne az egyéni élet egybeolvad a nemzet életével. A személyiség kérdésének megoldása érdekében a legfőbb pedagógiai feladat a nevelők nevelése (szülői személyiségek, tanítói személyiségek). Hangsúlyozza, hogy a nevelés érdekében minden felnőttet tudatos nevelővé kellene formálnunk. A szülői személyiségek érdekében kívánja a „szülők iskoláját“. Több tételt állít fel, amelyeket az iskolának követnie kellene, hogy tanítványaiából személyiségeket nevelhessen.

A szerző valóságos művészettel foglalta itt össze az értékes pedagógiai gondolatok sokaságát. Tapasztalatom szerint a személyiség gondolata hovatovább erősödik. Ennek okait a következőkben látom. Nem jelent részletet, hanem a nevelés egészére irányítja tekintetét. Az erkölcsi gondolat uralkodik benne. (Schneller István szerint a személyiség ethizált egyéniség.) Eless megkülönböztetést tesz lehetővé. Ebben az egyén és a közösség egységet jelentenek. Érezzük a személyiség és a nemzetnevelés gondolatának összetartozását. Lehetővé teszi a részletcélok sajátos elnevezését. A személyiség fogalmában benne rejlik az önmagunkra való eszmélés szükségessége. Állandó továbbfejlődést kíván. Reális alapon (egyéniség) törekszik az eszmények felé. Napjaink differenciálódó irányzatával szemben szívesen olvasunk ilyen erőteljes integráló törekvést lehelő magyar megnyilatkozást. *Frank Antal.*

Kenyeres Elemér: A gyermek első szavai és a szófajok föllépése. Budapest, 1926. A *Kisdiednevelés* kiadása. (67 lap.) — Ára 2 pengő.

A magyar gyermeknyelvi irodalom ismét gazdagodott egy, az eddigi munkálatokat lényegesen kiegészítő- és helyesbítő munkával. Több, mint hat évi, napról-napra terjedő gondos megfigyelésnek és feljegyzéseknek az eredményeit foglalja össze ebben a tanulmányban a szerző nagy tárgyszere-tettel és hozzáértéssel. A munka értéke főleg abban áll, hogy gondos és alapos megfigyeléseivel megerősíti, kiegészíti és helyesbíti sok hazai és külföldi gyermeknyelv-kutatónak az adatait és tisztázni igyekszik néhány vitás kérdést.

A könyvnek a célja, amint a címe is mutatja, a gyermek első szavainak és a szófajok föllépésének vizsgálata. Megállapításai és megfigyelései a lényeges dolgokat illetőleg megegyeznek az eddigi megfigyelésekkel, mégis van sok olyan részlet, amelyben lényegesen eltérő eredményre jut. Említésre méltó adatai közül csupán néhányat akarok kiemelni. Wundt azt mondja, hogy a gyermek önálló szók alkotására képtelen és még a hangutánzóinak látszó szokat is környezetétől tanulja. Kenyeres azonban azt tapasztalta,